

SCHRIFTELIJKE VRAAG

nr. 217

van **JOHAN VERSTREKEN**

datum: 19 februari 2016

aan **GEERT BOURGEOIS**

MINISTER-PRESIDENT VAN DE VLAAMSE REGERING, VLAAMS MINISTER VAN BUITENLANDS BELEID EN ONROEREND ERFGOED

Wapenhandel - Jaarlijkse rapportage aan het Vlaams Parlement

In de commissie Buitenlands Beleid van het Vlaams Parlement werd op 2 februari 2016 het jaarlijkse verslag van de Vlaamse Regering aan het Vlaams Parlement over de verstrekte en geweigerde vergunningen voor wapens, munitie en speciaal voor militair gebruik of voor ordehandhaving dienstig materieel en daaraan verbonden technologie besproken. Het gaat om de periode van 01 januari 2014 tot 01 juli 2015.

Het advies van het Vlaams Vredesinstituut is aan dit verslag gekoppeld.

1. Er wordt in het internationale kader verwezen naar het Europees Gemeenschappelijk Standpunt 2008/944/GBVB. Als gevolg van het toenemend geweld en van de terroristische aanslagen is de EU bezig om dit standpunt te actualiseren o.a. inzake de handel van onbruikbaar gemaakte wapens.

Op welke wijze worden lidstaten en, in het geval van België, de bevoegde deelstaten inzake wapenhandel hierbij betrokken?

2. Het Europees jaarverslag geeft een ietwat vertekend beeld inzake de wapenhandel, met name door de verschillen in de nationale rapportering en omwille van het feit dat sommige landen de verplichte beschikbaarstelling van gegevens m.b.t. algemene en globale vergunningen voor de overbrenging binnen de EU ook toepassen op de uitvoer naar landen binnen de EU. Dit alles maakt dat de Europese cijfers een vertekend beeld geven.

Op welke wijze kan dit geharmoniseerd worden? Bestaat er bereidheid binnen de lidstaten om tot een eenduidige rapportering te komen? Op welke wijze stelt Vlaanderen zijn cijfers aan de EU ter beschikking? Op welke wijze verschilt onze rapportering van die van de andere lidstaten?

3. Heeft Vlaanderen in 2014 in het kader van een weigeringsnotificatie- en consultatiemechanisme andere EU lidstaten geconsulteerd? Zo ja, hoeveel keer en welke lidstaten werden geconsulteerd? Over welke strategische goederen ging het en met welk land als bestemming?
4. Binnen de COARM (de EU raads werkgroep over de export van conventionele wapens) werd er in 2014 vooral vergaderd over het nieuw informaticasysteem inzake kennisgeving- en raadplegingsmechanisme. Dit zou in 2015 operationeel worden.

Is dit intussen gebeurd? Zo ja, wanneer precies en wat zijn de gevolgen voor Vlaanderen?

5. Binnen de COARM was er ook bijzondere aandacht voor de verfijning van het mechanisme voor de uitwisseling van informatie over specifieke bestemmingen.

Wat houdt dit specifiek in?

6. Op grond van welke criteria worden wapenembargo's afgekondigd door de EU, de VN of de OVSE?

7. Op het vlak van de vergunde doorvoer zet de dalende trend zich door. In 2013 kennen we de laagste waarde aan vergunde doorvoer sinds 2005.

Wat is de verklaring voor deze dalende trend?

8. Er werd een doorvoergunning naar Mauritanië geweigerd op grond van criterium 2 van paragraaf 1 van artikel 26 van het decreet. Dit slaat op de eerbiediging van de mensenrechten.

Kan de minister-president dit nader toelichten aangezien de mensenrechten in het desbetreffende land relatief goed gerespecteerd worden en zeker in vergelijking met vele andere landen op het continent?

9. De export naar het Midden-Oosten (bv. Saoedi-Arabië) blijft voor heel wat controverserale zorgen omwille van de conflictgevoelige aard van de regio. Het is dan ook niet te verwonderen dat op de 'on hold' lijst eigenlijk alleen maar landen uit Noord-Afrika en het Midden-Oosten voorkomen. Bij de recente controverses inzake Saoedi-Arabië heeft de minister-president verklaard dat de on hold lijst niet uitsluit dat er strategische goederen kunnen geëxporteerd worden naar niet-statelijke actoren in de desbetreffende landen (cf. de levering van voertuigen aan een Syrisch bedrijf). Er is dus nood aan het duidelijk vastleggen van het 'on hold' beleid.

Op grond van welke criteria werd dit besluit genomen? Bestaat er enige consensus of decretaal kader wat een on hold lijst specifiek inhoudt? Is er geen nood om het 'on hold' beleid duidelijk te definiëren? Welke rol kan het Vlaams Parlement in deze spelen?

10. In de toelichting op p. 45 staat dat Vlaanderen ten aanzien van de globale Europese uitvoer naar de regio van het Midden-Oosten slechts 0,2% vertegenwoordigt. Dit is echter geen correct beeld aangezien, zoals eerder was aangestipt, elk land binnen de EU verschillen kent inzake nationale rapportering. Bovendien passen sommige landen de verplichte beschikbaarstelling van gegevens m.b.t. algemene en globale vergunningen voor de overbrenging binnen de EU ook toe op de uitvoer naar landen binnen de EU. Kortom, er is geen correcte weergave van de Europese cijfers.

Kan de minister-president dan verklaren hoe hij tot deze conclusie komt?

11. Volgens het Vlaams Vredesinstituut heeft de dienst Controle Strategische Goederen nog steeds geen toegang tot het Centraal Wapenregister, waarin nochtans voorzien werd in een KB van oktober 2010.

Wat is de reden hiervoor? Wanneer zal die toegang verleend worden?

12. Het Vlaams Vredesinstituut pleit ervoor om het jaarlijks wapenverslag vroeger in te dienen. Het is inderdaad zo dat vele jaarverslagen in de loop van het voorjaar volgend op het betrokken jaar worden ingediend. Dit jaarverslag dateert van 23 oktober 2015.

Welke oorzaken liggen aan de basis van deze laattijdige indiening bij het Vlaams Parlement?

13. Conflictpreventie is nog grotendeels een federaal beleid in het kader van buitenlandse zaken. In het verleden is reeds gebleken dat de afstemming van wapenhandel (bevoegdheid regio's) niet of nauwelijks afgestemd is op conflictpreventie en conflictbeheersing.

Op welke wijze dient deze afstemming in België te gebeuren?

14. Er is heel wat aandacht voor het eindgebruik en de regering roept het bedrijfsleven op om het reële eindgebruik te achterhalen. Dat neemt niet weg dat in vele gevallen de uiteindelijke eindgebruiker onbekend blijft.

Welke garanties kan men inbouwen zodat deze wapensystemen niet in conflictgebieden terechtkomen? Hoe kan men het Wapenhandeldecreet strikter interpreteren inzake het uiteindelijke eindgebruik?

15. Het Vlaams Vredesinstituut heeft toch wat bedenkingen bij het gebruik van algemene vergunningen. De gebruikers van dit systeem rapporteren pas achteraf over hun transacties en dus vindt de controle pas achteraf plaats. De Vlaamse Regering heeft het uitvoeringsdecreet vrij breed ingevuld zodat een breed gamma aan militaire producten onder algemene vergunningen kunnen geplaatst worden.

Om welke reden heeft de regering dit uitvoeringsbesluit zo breed ingevuld? Is de regering zich bewust dat het bijzonder moeilijk is om na de transacties een degelijke controle uit te voeren?

16. Tot op heden wordt relatief weinig van het systeem gebruik gemaakt, maar dit zal zeker in de toekomst wijzigen.

Is de Vlaamse Regering bereid in dat geval om het uitvoeringsbesluit bij te sturen?

GEERT BOURGEOIS

MINISTER-PRESIDENT VAN DE VLAAMSE REGERING, VLAAMS MINISTER VAN BUITENLANDS BELEID EN ONROEREND ERFGOED

ANTWOORD

op vraag nr. 217 van 19 februari 2016

van **JOHAN VERSTREKEN**

1. Het Gemeenschappelijk Standpunt 2008/944/GBVB tot vaststelling van gemeenschappelijke voorschriften voor de controle op de uitvoer van militaire goederen en technologie heeft niet zozeer te maken met de regels over de handel van onbruikbaar gemaakte wapens, maar bevat:

1. De criteria waaraan alle lidstaten aanvragen inzake uitvoervergunningen voor militair materieel moesten toetsen.
2. Het weigeringsnotificatie- en consultatiemechanisme dat lidstaten verplichtte de gegevens van geweigerde vergunningen met elkaar te delen en elkaar te consulteren als een vergunning werd aangevraagd die de afgelopen drie jaar door een of meer andere lidstaten geweigerd werd.
3. Bepalingen omtrent het nationaal rapport en het EU-jaarverslag.
4. De bepaling omtrent beleidsharmonisering en samenwerking op het vlak van wapenuitvoer.

Op 18 november 2015 nam de Europese Commissie een aantal maatregelen inzake de strijd tegen illegale vuurwapentrafiëk en het verhogen van de controle op vuurwapenhandel. Deze maatregelen werden opgenomen in de Europese Veiligheidsagenda die werd aangenomen in april 2015, als ook in de Mededeling van de Commissie aan de Raad en het Europees Parlement inzake Vuurwapens en de Interne Veiligheid van de EU van oktober 2013. De aanname ervan kwam naar aanleiding van de terroristische aanslagen in Parijs op 13 november 2015 in een stroomversnelling.

Het pakket maatregelen bestaat uit:

- a. Het voorstel van amendering van richtlijn 91/477/EEG inzake de controle op de verwerving en het voorhanden hebben van wapens (hierna: Vuurwapenrichtlijn). Het voorstel van de Commissie voor amendering van de Vuurwapenrichtlijn wordt momenteel door het Europees Parlement en door de Raad besproken. Voor Vlaanderen volgt de Dienst Controle Strategische Goederen van het Departement internationaal Vlaanderen deze onderhandelingen binnen de Raad op. De dienst wordt betrokken bij het opmaken van het Belgisch standpunt en neemt deel aan de coördinatievergaderingen die voorafgaan aan de besprekingen binnen de relevante werkgroepen en de Raad Binnenlandse Zaken en Justitie.
- b. Verordening van de Commissie betreffende gemeenschappelijke deactivatiestandaarden voor vuurwapens¹. De deactivatiestandaarden werden voorbereid en vastgesteld door de Permanente Internationale Commissie voor de beproeving van handvuurwapens, waarvan ook België lid is. Het voorstel werd vervolgens besproken en op 18 november 2015 gestemd in het Comité dat de Vuurwapenrichtlijn opvolgt (het 'Vuurwapencomité') onder leiding van de

¹ Voluit: Uitvoeringsverordening (EU) 2015/2403 van de Commissie van 15 december 2015 tot vaststelling van gemeenschappelijke richtsnoeren betreffende normen en technieken om te waarborgen dat onbruikbaar gemaakte vuurwapens voorgoed onbruikbaar zijn.

Europese Commissie. Voor Vlaanderen maakt de dienst Controle Strategische Goederen deel uit van de Belgische delegatie in dit forum.

- c. Actieplan tegen illegale vuurwapen- en explosieven trafiek. De Europese Commissie kondigde aan te werken aan de ontwikkeling van een actieplan. Een eerste voorstel werd nog niet voorgelegd aan de lidstaten.
2. De 'Gids voor gebruiker bij Gemeenschappelijk Standpunt 2008/944/GBVB' bevat op de pagina's 152-153 een aantal summier voorschriften inzake de voorlegging van informatie door de Europese lidstaten voor het jaarverslag van de EU geregeld in artikel 8 van het Gemeenschappelijk Standpunt 2008/944/GBVB. Wat betreft de toegestane uitvoer vermeldt de Gebruiksgids de volgende gegevens die moeten verstrekt worden:
 - Aantal verleende uitvoervergunningen per bestemming, uitgesplitst naar categorie van de lijst van militaire goederen (indien beschikbaar);
 - waarde van de verleende uitvoervergunningen per bestemming, uitgesplitst naar categorie van de lijst van militaire goederen (indien beschikbaar);
 - waarde van de feitelijke uitvoer per bestemming, uitgesplitst naar categorie van de lijst van militaire goederen (indien beschikbaar).

Van lidstaten die gebruik maken van open vergunningen wordt gevraagd dat zij zoveel mogelijk bovenstaande gegevens verstrekken.

De toepassing van het Gemeenschappelijk Standpunt 2008/944/GBVB wordt opgevolgd door de Raadswerkgroep over Export van Conventionele Wapens (de 'COARM-werkgroep'). Tot die opvolging behoort ook het beheer van de richtsnoeren uit de Gebruiksgids. In dat opzicht zijn de voormelde voorschriften al de uitkomst van een harmonisatie-oefening. Daarnaast wordt de rapportering elk jaar in de aanloop naar het jaarverslag binnen de COARM-werkgroep besproken.

Voor de rapportering die iedere lidstaat vertrouwelijk aan de andere lidstaten en aan de Europese Dienst voor extern optreden (EDEO) moet doen toekomen, heeft de EDEO een online gegevensdatabank ontwikkeld waarin alle lidstaten de voormelde gegevens kunnen ingeven. De gegevensdatabank is zo ontwikkeld dat voor België de drie gewesten en de federale overheid hun gegevens apart kunnen ingeven, waarna deze door het systeem automatisch geaggregeerd worden; het uiteindelijke verslag bevat dus enkel cijfers voor België.

België rapporteert momenteel in verband met de toegestane uitvoer enkel het aantal en de waarde van de verleende uitvoervergunningen (inclusief vergunningen voor overbrenging naar andere EU-lidstaten) en dus niet de waarde van de feitelijke uitvoer. Dit laatste staat ook uitdrukkelijk vermeld in het jaarverslag van de EU. In het jaarverslag vindt u tevens een beschrijving van de afwijkende rapportering van andere EU-lidstaten.

3. In 2014 werd drie keer een consultatie gedaan op basis van weigeringsnotificaties van andere lidstaten die schijnbaar identiek waren aan vergunningsaanvragen bij de dienst Controle Strategische Goederen. Noorwegen werd geconsulteerd over een uitvoer van vuurgeleidingssystemen (ML5 en ML15) naar Kazachstan. Zweden werd geconsulteerd over een uitvoer van een simulatiestand voor schietoefeningen (ML14) naar Servië. Duitsland werd geconsulteerd over een uitvoer van jachtgeweren (ML23) naar Koeweit.
4. Het nieuwe informaticasysteem voor het weigeringsnotificatie- en consultatiemechanisme van het Gemeenschappelijk Standpunt 2008/944/GBVB is nog niet operationeel. Dit heeft te maken met de IT-problematiek binnen de EDEO, die hopelijk

gauw wordt opgelost. België was heel nauw betrokken bij het testen van het nieuwe informaticasysteem met als doel zoveel bugs te ontdekken voor de operationalisering.

De gevolgen van het nieuwe informaticasysteem voor Vlaanderen en bij uitbreiding alle EU-lidstaten zijn alleen maar positief. Ten eerste zullen de weigeringsnotificaties en consultaties veel efficiënter verlopen aangezien deze online kunnen ingebracht worden en niet langer op papier moeten uitgewisseld worden. Ten tweede zullen alle weigeringen van andere lidstaten in *real time* raadpleegbaar zijn, waardoor het risico wordt vermeden dat de ene lidstaat een vergunning toekent voor een transactie die wezenlijk identiek is aan een transactie die een andere lidstaat heeft geweigerd, maar waarvan de weigeringsnotificatie de vergunningverlenende lidstaat nog niet heeft bereikt.

5. De verfijning van het informatie-uitwisselingsmechanisme heeft vooral betrekking op de traditionele rondjes (*tour de table*) tijdens bijeenkomsten van de COARM-werkgroep waarin alle lidstaten op verzoek van een bepaalde lidstaat hun uitvoerbeleid ten aanzien van een bepaald land toelichten. Tijdens de verplichte evaluatie van het Gemeenschappelijk Standpunt 2008/944/GBVB werd afgesproken om deze informatie-uitwisseling op een meer gestructureerde en efficiëntere manier te laten verlopen. Hiertoe werden richtlijnen voor informatie-uitwisseling opgesteld. Deze richtlijnen voorzien tijdslijnen, beschrijven voor verschillende gevallen welke informatie moet aangeleverd worden en verzoeken lidstaten om al voor de bijeenkomst van de COARM-werkgroep geschreven input met elkaar te delen. Daarnaast werd ook afgesproken om bijkomende informatie-uitwisseling over toegekende vergunningen voor specifieke en post-embargo bestemmingen te bekijken. In beide processen speelde België een voortrekkersrol.
6. Binnen de Verenigde Naties (VN) worden wapenembargo's afgekondigd door middel van resoluties van de VN-Veiligheidsraad. Ze zijn telkens mogelijk als de Veiligheidsraad met toepassing van artikel 39 van het VN-Handvest oordeelt dat dergelijke maatregelen kunnen bijdragen tot het bewaren of het herstellen van de internationale vrede en veiligheid.

Binnen de Europese Unie worden wapenembargo's afgekondigd door middel van besluiten van de Raad. Ze zijn telkens mogelijk als de Raad met toepassing van artikel 28 van het Verdrag betreffende de Europese Unie oordeelt dat een internationale situatie een dergelijk operationeel optreden van de Unie vereist. Wapenembargo's en andere beperkende maatregelen worden door de Raad vaak aangenomen in navolging van maatregelen van de VN- Veiligheidsraad, in het bijzonder als dergelijke maatregelen verder optreden van de Unie vereisen.

Binnen de Organisatie voor Veiligheid en Samenwerking in Europa (OVSE) worden wapenembargo's afgekondigd onder de vorm van verklaringen van de Permanent Council (vroeger de Committee of Senior Officials en vervolgens de Senior Council) of de Ministerial Council. Dit gebeurt in overeenstemming met de zogenaamde Helsinki Final Act van 1 augustus 1975 en de navolgende beslissingen van de Summit (meeting of the Heads of State or Government).

7. De redenen voor de dalende trend zijn niet eenduidig. De daling kan in ieder geval niet toegeschreven worden aan een strengere regeling in het Wapenhandeldecreet (hierna WD) ten opzichte van de vroegere federale wet van 5 augustus 1991. De enige wijziging in de doorvoercontrole betrof immers de afschaffing van de vergunnings-plicht voor doorvoer tussen twee EU-lidstaten (die voortvloeit uit de implementatie van artikel 4, lid 1, van EU-richtlijn 2009/43, dat dergelijke vergunningplicht verbiedt). Wel is het zo dat we in de conceptnota over de optimalisatie van het WD een hoofdstuk over doorvoer hebben ingeschreven, onder meer om de controle op doorvoer met overlading te herwerken, omdat de huidige

systematische vergunningsplicht "vaak een onnodige administratieve last voor de betrokken actoren inhoudt". In de conceptnota verwijzen we in dat opzicht ook naar een rapport 'Doorvoer van strategische goederen: Het wettelijk kader en de bestuurlijke praktijk in het Vlaamse Gewest en de naburige stelsels' van het Vlaams Vredesinstituut van augustus 2013 waarin deze problematiek ook wordt aangehaald.

8. De doorvoervergunning werd geweigerd op grond van criterium 2, meer bepaald omwille van de bezorgdheden en vaststellingen aangaande mensenrechtenschendingen door de eindgebruiker, de Nationale Garde, en de faciliterende rol die de goederen daarbij konden spelen.
9. Het 'on hold' beleid werd in 2011 in het leven geroepen door mijn voorganger als respons op de gebeurtenissen van de zogenaamde "Arabische lente". Omwille van de interne repressie waarmee verschillende landen in het Midden-Oosten en Noord-Afrika reageerden op massale volksprotesten werd als beleidsmaatregel aangekondigd dat de uitvoer van wapens en militair materiaal naar deze landen 'on hold' zou gezet worden. In overleg tussen mijn voorganger en de administratie werd voor dit aangekondigde beleid een kader gecreëerd met als belangrijkste element dat de 'on hold' maatregel zou toegepast worden op elke levering van defensiegerelateerde producten of ordehandhavingsmateriaal aan eender welke overheidsdienst van de landen in kwestie.

De beperking van de 'on hold' maatregel tot overheidsdiensten had te maken met de specifieke aanleiding tot het uitspreken van de maatregel, namelijk de interne repressie van vreedzame betogers door de overheid in de betreffende landen en de vaststelling dat in dergelijke situatie geen enkele levering van defensiegerelateerde producten of ordehandhavingsmaatregel aan een overheidsdienst van deze landen de toets aan de criteria in artikelen 26 en 28 van het WD zou doorstaan. Die vaststelling gold niet voor leveringen aan enerzijds internationale organisaties en internationale strijdkrachten en anderzijds particulieren, handelaars en bedrijven. Daarover werd geoordeeld dat deze in bepaalde gevallen de toets aan de criteria wel zouden kunnen doorstaan, zoals het aangehaalde Syrië-dossier ook duidelijk maakte.

Zoals ik al verschillende keren heb aangegeven was deze 'on hold' maatregel enkel een aankondiging van een beleidslijn ten aanzien van leveringen naar de landen in kwestie – in verwijzing naar de relevante criteria van het WD – en geen juridische maatregel die uitsloot dat Vlaamse bedrijven aanvragen voor de geviseerde leveringen zouden indienen en mij ervan ontsloeg om geval-per-geval een gemotiveerde beslissing te nemen. Het WD en het Wapenhandelbesluit bevatten geen rechtsgrond voor de bevoegde minister of de Vlaamse Regering om dergelijke bindende algemene beperkende maatregelen uit te spreken. Er is enkel de mogelijkheid om reeds toegekende vergunningen algemeen voor een bepaald land of een bepaalde eindgebruiker te schorsen, in te trekken of te beperken in gebruik (cf. artikel 43 van het WD en artikel 46 van het Wapenhandelbesluit). Vergunningsaanvragen moeten geval-per-geval behandeld worden en geval-per-geval getoetst worden aan de criteria in artikelen 26 en 28 van het WD.

De huidige regeling is volgens ons ook afdoende om ongewenste leveringen te vermijden, ook naar de landen waarvoor de 'on hold' maatregel werd uitgevaardigd. Algemene beperkende maatregelen worden volgens ons beter in een multilateraal kader genomen, zoals de VN, de EU of de OVSE. De toepassing daarvan ligt overigens wel verankerd in het WD. Artikel 26, §2, stelt immers duidelijk dat *"in het licht van het eerste criterium, vermeld in paragraaf 1, punt 1°, de vergunning geweigerd [wordt] als de toekenning ervan strijdig is met onder andere de internationale verplichtingen van België en de verbintenissen om wapenembargo's van de VN, de EU en de OVSE te doen naleven"*.

10. Dit cijfer is niet het resultaat van een uitgebreide wetenschappelijke analyse. Het vergelijkt enkel de waarde van de Vlaamse uitvoer naar het Midden Oosten en Noord-Afrika in 2014 zoals vermeld op pagina 44 van het jaarverslag – met name 7 920 954,94 euro – met de waarde van de Europese uitvoer naar het Midden Oosten en Noord-Afrika in 2013 zoals respectievelijk vermeld op pagina's 476 en 411 van het COARM-jaarverslag – met name 1 897 303 782 en 7 653 342 603 euro.
11. Deze vraag kwam ook aan bod tijdens de plenaire zitting van het Vlaams Parlement op 2 maart 2016.
- Zoals ik toen heb toegelicht, wordt de toegang tot het Centraal Wapenregister (hierna: CWR) voor de gewestelijke vergunningsautoriteiten geregeld in het KB van 10 oktober 2010 tot wijziging van het KB tot uitvoering van de Wapenwet. Dit KB trad retroactief in werking op 1 oktober 2010. Sindsdien nam de betrokken Dienst Controle Strategische Goederen verschillende malen contact op met de dienst van de Federale Politie en met de Federale Wapendienst (FOD Justitie) met de vraag effectief toegang te verkrijgen tot het Centraal Wapenregister, echter zonder resultaat. Ik heb om die reden begin december 2015 een schriftelijk verzoek gericht aan Vice-eersteminister en Minister van Veiligheid en Binnenlandse Zaken Jan Jambon, om de toegang voor de gewestelijke vergunningsdiensten tot het Centraal Wapenregister te bewerkstelligen. Op 23 maart 2016 komt een federaal-Vlaamse werkgroep samen om deze praktische toegang tot het CWR concreet te regelen. We streven er naar om dit tegen de zomer te realiseren.
- Hierbij moet wel benadrukt worden dat het feit dat de dienst Controle Strategische Goederen (dCSG) van het Departement internationaal Vlaanderen tot nu toe geen rechtstreekse toegang had tot het CWR geen invloed had en heeft op de controle van de (civiele) wapenhandel. De dienst heeft een goede samenwerking met de provinciale wapendiensten, waardoor op eenvoudige vraag – via brief of e-mail – van de leden van de dCSG steeds snel de nodige consultaties in het CWR werden gedaan en hiervan de nodige afschriften zonder verwijl ook weer via brief of e-mail werden overgemaakt door de provinciale wapendiensten. Uiteraard zou dit proces vergemakkelijkt worden door een rechtstreekse toegang tot het CWR voor de leden van de dCSG.
12. Het jaarverslag kan slechts worden opgesteld na het verstrijken van de rapporteringsdeadline voor bedrijven eind februari van het jaar volgend op het jaar waarop het jaarverslag betrekking heeft. De dCSG verwerkt vervolgens de gegevens en maakt zijn analyse op. Het finale jaarverslag wordt dan bezorgd aan het kabinet van de bevoegde minister. Een samenloop van omstandigheden zorgde ervoor dat het verslag niet sneller werd overgemaakt aan het Vlaams Parlement. Ik betreur dit en heb er mij tijdens de voorstelling van het jaarverslag 2014 dan ook toe geëngageerd het jaarverslag 2015 tijdig en voor het zomerreces voor te leggen aan het Vlaams Parlement.
13. Conflictpreventie is een gezamenlijk streven van alle publieke diensten in België waarvan de bevoegdheid raakt aan het behartigen van de federale en gewestelijke belangen in het buitenland.
- Wat betreft de bevoegdheid exportcontrole op wapens, militair materiaal en goederen voor tweërlei gebruik en de vertegenwoordiging van het Vlaams gewest in Europese en internationale fora, werkt Vlaanderen nauw samen met de andere gewesten en de FOD Buitenlandse Zaken. Concrete afspraken werden gemaakt in het Samenwerkingsakkoord van 17 juli 2007 tussen de Federale Staat, het Vlaamse Gewest, het Waalse Gewest en het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, met betrekking tot de invoer, uitvoer en doorvoer van wapens, munitie en speciaal voor militair gebruik of voor ordehandhaving dienstig materieel en de daaraan verbonden technologie alsook van producten en technologieën voor dubbel gebruik.
- Elke aanvraag voor uitvoer van militair materiaal wordt bovendien getoetst aan de criteria van het Gemeenschappelijk Standpunt 2008/944/GBVB, opgenomen en verstrengd in het WD. Vooral het derde en vierde criterium daarvan zijn net ingegeven

door overwegingen omtrent het risico dat de beoogde export (een) conflict(en) in het land van eindgebruik of in de regio zou verergeren of verlengen. De toetsing aan de criteria van het WD impliceert met andere woorden altijd een grondige overweging wat betreft conflictpreventie- en beheer.

14. Gelijkaardige vragen kwam al verschillende malen aan bod in de Commissie. Op de vragen hieromtrent volgend op de bespreking van het Jaarverslag Wapenhandel 2013/Halfjaarlijks Verslag Wapenhandel Eerste Semester 2014 antwoordde ik het volgende:

Als u zegt dat in vele gevallen de uiteindelijke eindgebruiker onbekend is, ga ik er van uit dat u bedoelt dat in vele gevallen een defensiegerelateerd bedrijf de laatst gerapporteerde gebruiker is en niet een krijgsmacht, ordehandhavingsinstantie of andere veiligheidsdienst. Dat is een belangrijke nuance. Ik heb immers eerder al toegelicht dat de "eindgebruiker" volgens de definitie in het WD altijd bekend is (zie artikel 2, punt 7). Het gaat daarbij over "de op het moment van de beslissing over de vergunningsaanvraag laatst bekende natuurlijke persoon of rechtspersoon waaraan het gebruik van de over te brengen of uit te voeren goederen zal toevallen". Met de definities, de verplichtingen en instrumenten omtrent controle op het eindgebruik in het WD is bijgevolg niets fout.

Het WD verplicht aanvragers van een vergunning in het kader van de vergunningsprocedure nu al om tot op het moment van de beslissing alle informatie over de eindgebruiker en het eindgebruik van de goederen in kwestie te medelen.

Ze zijn in dat opzicht verplicht om actief informatie bij hun klanten op te vragen. Als de aanvrager van een vergunning voor de uitvoer van onderdelen naar een systeemintegrator de finale concrete gebruiker van het gehele wapensysteem al kent moet hij deze dus opgeven.

Ook de eindgebruiker zelf heeft in dat opzicht een actieve rol omdat hij verplicht is om in zijn eindgebruikersverklaring het eindgebruik te beschrijven. Het sjabloon van eindgebruikersverklaring dat de administratie heeft opgesteld geeft heel duidelijk aan dat daarvan een gedetailleerde beschrijving nodig is.

Als in het kader van een vergunningsprocedure de aanvrager van de vergunning en de eindgebruiker hun informatieverplichtingen correct vervuld hebben en de laatste gekende gebruiker een defensiegerelateerd bedrijf is, moeten mijn diensten op die basis werken.

Ik voeg daar wel aan toe dat in de behandeling van dossiers mijn diensten ook bij uitvoer naar defensiegerelateerde industrie zelf ook mogelijk verder eindgebruik onderzoeken. Als uit dat onderzoek concrete elementen naar boven komen, worden deze natuurlijk altijd in rekening gebracht en worden, waar nodig, de nodige maatregelen getroffen.

Het WD voorziet in die zin de nodige mogelijkheden en verplichtingen om het eindgebruik verder te controleren en te beheren, inclusief na de uitvoer van de goederen in kwestie. Ik verwijs daarbij naar het algemene artikel 12 en de specifieke artikelen 19 en 24. De maatregel die hier het meeste aandacht krijgt is het opleggen van een verklaring van de eindgebruiker waarin deze zich er toe verbindt om bij een eventuele wederuitvoer de toestemming van de Vlaamse Regering te vragen, de zogenaamde "wederuitvoerverbintenis".

Wat betreft de effectiviteit van het exportcontrolesysteem van het land van bestemming en/of eindgebruik is het zo dat we vertrouwen hebben in onze partners.

Het is daarom dat de verplichte wederuitvoerverbintenis niet toepasselijk is als het land van eindgebruik een lidstaat van de EU of de NAVO is, of een betrouwbare lidstaat van het Wassenaar Arrangement, waarmee alle lidstaten behalve Rusland en Oekraïne bedoeld worden.

Dit is gebaseerd op het principiële vertrouwen dat we in onze partners hebben dat ze de eventuele wederuitvoer van de Vlaamse goederen op een gedegen, ethische manier te controleren. Voor deze partners is er dan ook geen aantoonbare reden om elke uitvoer aan een wederuitvoerverbintenis te onderwerpen. Als mijn diensten of ikzelf een wederuitvoerverbintenis bij een uitvoer naar een partnerland om een of de andere reden nuttig achten, kan dit echter steeds.

Het moet daarbij heel duidelijk zijn dat het algemeen opleggen van uitvoerbeperkingen en wederuitvoerverbintenissen bij elke uit- en doorvoer niet mogelijk is. Dit geldt in het bijzonder bij de overbrenging van onderdelen naar andere EU-lidstaten, wat toch een belangrijk gedeelte van de Vlaamse wapenuitvoer betreft. De Europese richtlijn 2009/43 over het verkeer van defensiegerelateerde producten binnen de EU staat in principe immers geen uitvoerbeperkingen meer toe als de afnemer van de Vlaamse onderdelen verklaart dat hij deze onderdelen zal integreren in zijn eigen product en niet als zodanig zal uitvoeren. Dat zou enkel nog kunnen als de Vlaamse onderdelen essentiële onderdelen zijn in uiteindelijke wapensysteem, wat zelden het geval is. Ik verwijs hiervoor naar artikel 20 van het Wapenhandelbesluit van 20 juli 2012.

Tot slot verwijs ik ook nog naar de erg belangrijke verplichting in het WD omtrent kennis over het verdere gebruik van goederen na uitvoer.

Verkrijgers van vergunningen die weet hebben van de wijziging van doel of bestemming of van de wederuitvoer van de goederen die ze hebben uitgevoerd moet dit aan de dCSG melden. We zijn op die manier op de hoogte van mogelijke ongewenste uitvoer van Vlaamse goederen.

Ik verwijs verder ook naar mijn nog recenter antwoord op vraag om uitleg 177 van Vlaams volksvertegenwoordiger Wouter Van Besien over Vlaamse wapensystemen in conflictgebieden, die op 20 oktober 2015 in de Commissie besproken werd.

15. Ook deze vraag kwam al aan bod volgend op de bespreking van het Jaarverslag Wapenhandel 2013/Halfjaarlijks Verslag Wapenhandel Eerste Semester 2014. In het licht van een vergelijking met de zogenaamd strengere regelgeving in Nederland antwoordde ik toen het volgende:

In de discussie over algemene vergunningen en hun gebruik ligt de focus m.i. verkeerdelijk enkel op het toepassingsgebied ervan.

Omzichtig omspringen met algemene vergunningen behelst immers niet alleen de categorieën van defensiegerelateerde producten waarvoor algemene vergunningen kunnen gebruikt worden.

Even belangrijk of zelfs belangrijker zijn de voorwaarden waaronder algemene vergunningen al dan niet kunnen gebruikt worden. De twee zijn in feite communicerende vaten, wat ook blijkt uit de vergelijking met Nederland.

Nederland heeft inderdaad een relatief beperkte lijst van defensiegerelateerde producten waarvoor algemene vergunningen kunnen gebruikt worden. Tijdens een recente vergadering van de Europese Commissiewerkgroep die de implementatie van de relevante Europese richtlijn 2009/43/EG opvolgt maakte Nederland echter heel duidelijk dat die beperking enkel voortvloeit uit de beslissing om aan het gebruik van

algemene vergunningen geen uitvoerbeperkingen te verbinden. Dat betekent dus dat in Nederland algemene vergunningen weliswaar niet voor alle categorieën van defensiegerelateerde producten kunnen gebruikt worden, maar dat deze voor de toegelaten categorieën wel altijd kunnen gebruikt worden, bijvoorbeeld ongeacht of de producten in feite bestemd zijn voor wederuitvoer naar landen buiten de EU.

Het Vlaams WD en het Wapenhandelbesluit hebben een ander uitgangspunt. Algemene vergunningen gelden weliswaar voor alle categorieën van defensiegerelateerde producten – behalve de tweede, die niet geldt voor "gevoelige goederen" – maar er zijn verschillende beperkingen aan het gebruik daarvan.

De belangrijkste beperking in dat opzicht is dat – anders dan in bijvoorbeeld Nederland – algemene vergunningen niet gebruikt mogen worden als het op het moment van de voorgenomen overbrenging er een eindgebruiker buiten de EU bekend is. In dergelijk geval moet een globale of een individuele vergunning aangevraagd worden en wordt de aanvraag getoetst aan de uitvoercriteria van het WD.

Op dit verbod zijn wel vier uitzonderingen:

- bij eindgebruik in een NAVO-lidstaat of in een lidstaat van het Wassenaar Arrangement die vermeld wordt in artikel 16 van het Wapenhandelbesluit;*
- de eindgebruiker is de strijdkracht van een lidstaat van de EU of de NAVO;*
- de uitvoer is noodzakelijk voor de uitvoering van het intergouvernamenteel samenwerkingsprogramma waarbij de betreffende overbrenging aansluit;*
- de overbrenging betreft "niet-essentiële onderdelen" – uitgezonderd deze van "gevoelige goederen" – waarover de bestemming schriftelijk heeft verklaart dat de betreffende onderdelen geïntegreerd zullen worden in zijn eigen product (en dus niet als dusdanig zullen worden uitgevoerd).*

Daarnaast mogen algemene vergunningen ook niet gebruikt worden voor de overbrenging voor toegelaten doeleinden van defensiegerelateerde producten waarvan de overbrenging principieel verboden is, noch mogen andere defensiegerelateerde producten na overbrenging aangewend worden voor integratie in, gebruik met of de ontwikkeling of productie van "verboden defensie gerelateerde producten.

Het is dus duidelijk zo dat voorwaarden en beperkingen betreffende het gebruik van algemene vergunningen – opgenomen in het Wapenhandelbesluit – er voor zorgen dat overbrengingen met potentieel gevoelig eindgebruik uitgesloten zijn van het systeem van algemene vergunningen en steeds getoetst worden aan de criteria van het WD.

Het is verder ook niet zo dat het ruime toepassingsgebied van algemene vergunningen de controle op het eindgebruik bemoeilijkt. Het vaak voorkomende gebrek aan kennis over het uiteindelijke concrete eindgebruik van goederen die worden overgebracht – en van een eventuele eindgebruiker buiten de EU – heeft immers niks te maken met de aard van de vergunningen die gebruikt worden, maar met de aard van de overbrengingen die bedrijven in het Vlaamse Gewest verrichten.

De inhoudelijke controle op overbrengingen aan de hand van de uitvoercriteria van het WD is ook bij individuele vergunningen enkel aan de orde als er ten laatste op het moment van de beslissing over de vergunningsaanvraag een gekende eindgebruiker buiten de EU is en niet als de bestemming binnen de EU op dat moment de laatst bekende natuurlijke persoon of rechtspersoon is waaraan het gebruik van de over te brengen goederen zal toevallen. Als dus een individuele vergunning wordt aangevraagd om onderdelen voor integratie in wapensystemen over te brengen naar een andere EU-lidstaat zonder dat op dat moment een concrete eindgebruiker van die specifieke wapensystemen buiten de EU gekend is, is de Europese integrator de "eindgebruiker" en kan de individuele vergunning toegekend worden als aan de

formele voorwaarden voldaan is. De controle op zich is in dergelijke gevallen dus niet groter bij individuele vergunningen dan bij algemene vergunningen.

Bovendien is het zo dat de transparantie bij het gebruik van algemene vergunningen het grootst is. Gebruikers van algemene vergunningen moeten immers zesmaandelijks over hun gebruik rapporteren aan de dienst Controle Strategische Goederen, waarna de aggregatie van alle gerapporteerde gegevens wordt opgenomen in het jaarlijks verslag aan het Vlaams Parlement. Het parlement is dus volledig op de hoogte van wat wordt overgebracht op basis van algemene vergunningen en van de gerapporteerde categorieën van de bestemmingen en eindgebruikers.

16. Zoals in het antwoord op vraag 15 weergegeven, werden voldoende voorwaarden en beperkingen in het Wapenhandelbesluit opgenomen om misbruik van algemene vergunningen tegen te gaan. De Vlaamse regering ziet daarom geen reden om het toepassingsgebied ervan bij te sturen of in te perken; zoals gezegd heeft dit immers geen impact op de controle.

In de conceptnota 'Optimalisatie van het Wapenhandeldecreet en het Wapenhandelbesluit van 17 november 2015 werd wel ingeschreven dat, net zoals dit het geval is bij aanvragers van globale vergunningen, expliciet in het decreet zal opgenomen worden dat aan een persoon het gebruik van het flexibele systeem van algemene vergunningen kan onttrokken worden vanwege een gebrekkige uitvoercontroleprocedure of een gebrekkig uitvoerbeheerssysteem. Het voorstel is om de bewoording zoals gebruikt in artikel 15, §3 van het WD met betrekking tot globale vergunningen, ook op te nemen in artikel 14 met betrekking tot algemene vergunningen.